

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНЦІЯ В МЕЖАХ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто особливості формування інформаційної компетенції майбутніх філологів у ході лінгвоосвітнього процесу в межах моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій. Визначено концептуальні положення, котрі враховують під час проектування інформаційної підготовки майбутніх філологів. Виокремлено знання, навички та вміння, що характеризують інформаційну компетентність майбутніх філологів у процесі формування їх професійної компетентності засобами інтернет-технологій.

Ключові слова: інформаційна компетенція, професійна компетентність, інтернет-технології, майбутні філологи, знання, навички, вміння.

Моделювання є методом, згідно з яким складні об'єкти вивчаються за допомогою їх спрощення. Створення інших спрощених моделей дає змогу повніше перевірити істинність результатів теоретичних досліджень у всіх галузях знань. Метод моделювання застосовують і в педагогічних дослідженнях, у проектуванні різних освітніх середовищ, що визначило нові можливості й перспективи для виявлення об'єктивних закономірностей і зв'язків між педагогічними явищами й чинниками в процесі підготовки фахівців різного рівня [8, с. 110].

Визначені концептуальні засади компетентнісного підходу дають змогу перейти до наступного завдання дослідження – розроблення моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій.

Оскільки професійна компетентність є інтегративною системою низки компетенцій і репрезентує сукупність основних ознак їх конкретних реалізацій у різних видах професійної діяльності, у нашому дослідженні модель формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій трактується як комплекс комунікативної та інформативної компетенцій. У цій статті ми зупинимося докладніше на описі особливостей інформаційної компетенції в аспекті формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить про те, що наразі існує ціла низка досліджень, в яких розкрито потенційні можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) як засобу формування професійної компетентності фахівця. Безперечно цінність для визначення сутності та змісту ІКТ-компетентності становлять праці В.А. Адольфа [1], О.Б. Зайцевої [5], І.Ф. Ісаєва [6] та ін. Аналіз теоретичних досліджень і практичного досвіду сучасної педагогічної діяльності показує, що, незважаючи на пильну увагу до підвищення якості професійної підготовки студентів, проблема використання

ІКТ як засобу формування професійної компетентності фахівців залишається недостатньо вивченою.

Сутність процесу інформатизації, який набув значного поширення в царині освіти й значною мірою впливає на динаміку розвитку сучасного суспільства, розкрито в працях Д. Белла [2], А.А. Вербицького [3], Т.П. Вороніної [4], К.К. Коліна [7], А. Тоффлера [13] та ін.

Мета статті – розглянути особливості інформаційної компетенції в межах моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій. Зазначимо, що під інформаційною компетенцією майбутніх філологів ми розуміємо їх здатність використовувати ІКТ (інтернет-технології) для ефективного здійснення навчальної, а згодом і професійної діяльності.

Формування інформаційної компетенції майбутніх філологів здійснюється в ході лінгвоосвітнього процесу. Під професійною лінгвоосвітою розуміють професійно-особистісний розвиток студентів засобами іноземної мови (далі – ІМ) і лінгвістичної підготовки. Докорінна відмінність лінгвоосвіти від викладання ІМ як навчального предмета полягає в тому, що ІМ виступає не лише як мета, а і як засіб професійного розвитку студентів. У ході зазначеного процесу максимально використовують інтегративний потенціал ІМ як навчального предмета і його здатність виступати не лише як об'єкт, а і як засіб оволодіння знаннями, навичками й уміннями [10, с. 58], у тому числі професійними.

Лінгвоосвітній процес будується на принципах трансінтегративності, тобто інтегративності ІМ й ІКТ (інтернет-технологій), яка проходить через весь освітній процес, і панінтегративності, тобто інтегративності ІМ й ІКТ (інтернет-технологій), яка прагне до охоплення якомога більшої кількості внутрішньо предметних і міжпредметних зв'язків [10, с. 58–59]. Так, під час проектування інформаційної підготовки майбутніх філологів потрібно урахувати такі концептуальні положення [10, с. 32]: 1) мета та зміст інформаційної підготовки студентів філологічних спеціальностей визначаються метою, характером і змістом їх майбутньої професійної діяльності й підготовки до неї; 2) значний інтегративний потенціал ІМ й ІКТ (інтернет-технологій) дає змогу використовувати лінгвоосвіту як засіб професійного розвитку майбутніх філологів через інтегрування інформаційної та лінгвістичної підготовки; 3) зміст і структура інтегративної лінгвоінформаційної підготовки студентів – майбутніх філологів – мають виходити з характеру їх майбутньої професійної діяльності й водночас сприяти розширенню та поглибленню знань, формуванню навичок і вмінь, а також розвитку професійних компетенцій студентів.

Виходячи з наведених характеристик лінгвоосвітнього процесу, очевидно, що першою умовою його здійснення є інтегрування лінгвістичного й інформаційного змісту в ході професійного навчання майбутніх філологів у контексті реалізації цілей їх лінгво-професійної підготовки. Мета формування інформаційної компетенції майбутніх філологів полягає в тому, щоб на основі знань ІМ й ІКТ виробити навички та вміння використання їх як інтегрованого цілого у формуванні готовності до їх застосування в професійній діяльності майбутніх фахівців, а також як засобу професійної самоосвіти й самовдосконалення.

Формування інформаційної компетенції майбутніх філологів засобами інтернет-технологій передбачає отримання студентами знань про: способи та засо-

би пошуку, збирання, опрацювання й передавання інформації; види інформації за різними критеріями її поділу та формою її подання; цінності інформації; персональний комп'ютер як засіб отримання, опрацювання й передавання інформації, принципи його устрою й основні галузі його застосування; основні види та призначення програмного забезпечення; вторинні документи як результат аналітико-синтетичного опрацювання інформації; Інтернет як джерело інформаційних ресурсів; алгоритми пошуку за різними типами запитів: адресним, тематичним, фактографічним; різні технології підготовки й оформлення результатів опрацювання інформації.

Компонентами інформаційної компетенції є навички: виконувати певні дії з інформацією (шукати, добирати, опрацьовувати, структурувати, класифікувати, категоризувати, зіставляти, співвідносити, цілісно аналізувати, конкретизувати, систематизувати, інтерпретувати, прогнозувати, зберігати інформацію; генерувати нову інформацію з використанням різних джерел на основі ІКТ (інтернет-технологій)); здійснювати пошук інформації за адресними, фактографічними й тематичними запитами в Інтернеті; дотримуватися правил мережевого етикету; оцінювати й аналізувати інформаційні ресурси.

Актуалізується також і низка відповідних умінь: самостійно виконувати програмні навчальні завдання; застосовувати програмне забезпечення для роботи з інформацією; використовувати й захищати інформацію; використовувати ІКТ у процесі підготовки й оформлення результатів опрацювання інформації; навчати основ інформаційно-пошукової роботи (володіння способами пошуку інформації та роботи з інформаційними ресурсами); організувати інформаційні ресурси й керувати ними; грамотно організувати тематичний пошуковий запит.

Щодо професійної підготовки майбутніх філологів, то ІМ й інтернет-технології дають змогу інтегрувати зміст різних фахових дисциплін, тим самим утворюючи "цілісний конструкт, в якому посилюється професійна спрямованість лінгвістичного компонента" [11, с. 7], а також реалізувати лінгвістичну підготовку як істотний складник професійної освіти майбутніх філологів, інтегрований у цілісний процес професійної підготовки [10, с. 6]. Більше того, ІМ й інтернет-технології впливають на зміст і формування концептуальних засад багатьох дисциплін та виступають як додаткові джерела інформації.

Інтегрування лінгвістичного й інформаційного професійного змісту освіти тісно пов'язано з іншою умовою, яка формулюється як розроблення змісту, який включає навчальні матеріали, котрі відображають прикладну спрямованість майбутньої професійної діяльності студентів філологічних спеціальностей. Навчальний матеріал складається з об'єктивної (чистої) і дидактично опрацьованої інформації. До об'єктивної (чистої) інформації можна віднести неопрацьовану інформацію в мережі Інтернет, а до дидактично опрацьованої – навчальну літературу. За допомогою дидактичного опрацювання об'єктивну (чисту) інформацію можна "приспосувати" для вивчення. Саме від рівня і якості дидактичного опрацювання залежать придатність інформації для навчального процесу, її доступність і посиленість для оволодіння певним контингентом студентів і в кінцевому підсумку – досягнуті результати навчання.

До характеристик інформації, яку викладачі отримують у процесі дидактичного опрацювання та пропонують майбутнім філологам, належать такі: спосіб, структура й доступність викладу (мова, відповідність рівню підготовки сту-

дентів, рівень надмірності інформації тощо) [9, с. 346]. У свою чергу, щодо ІМ С.Д. Крашен виокремлює такі характеристики оптимальної вхідної інформації, згідно з якими вона має бути [12]: 1) доступною розумінню: недоступна інформація, в якому б обсязі вона ні пред'являлася, є абсолютно марною; 2) цікавою, що змушує студентів сконцентруватися не на формі, а на змісті; 3) граматично непослідовною: джерела інформації добираються не за принципом їх граматичної наповненості або відповідності виучуваному граматичному матеріалу; 4) поданою в достатній кількості; 5) гетерогенною, тобто максимально різноманітною за своїм характером і змістом, лінгвістично адекватною широкому спектру ситуацій, в яких найімовірніше можуть опинитися студенти; 6) випереджальною, тобто бути більше за ту інформацію, яка вже відома студентам, – сприяти збільшенню інформації.

При доборі змісту для навчального матеріалу, котрий забезпечує лінгвістичну підготовку майбутніх філологів, слід включати не лише необхідний лінгвістичний навчальний матеріал, а й матеріал з ІКТ (інтернет-технологій), про те, як ці інтернет-технології застосовують у царині філології. Така інформація відповідає критерію якості, який, за І.П. Підласим [9, с. 346], визначається через кількість нових взаємозв'язків. У зв'язку із цим до змісту філологічної освіти з метою формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій мають бути включені матеріали, котрі розкривають особливості використання ІКТ у галузі філології. Матеріали, які відображають застосування ІКТ у філології, складають зміст спеціально розроблених для цих цілей навчальних посібників, які, поряд із іншою навчальною літературою й Інтернет-технологіями та ресурсами (подкастинг, онлайніві й електронні словники, вебквести, професійні веб-сайти тощо), використовують як основний засіб формування інформаційної компетенції майбутніх філологів. Як додаткові засоби виступають автентична художня література й художні фільми англійською мовою. Основні засоби утворюють специфічно професійний контекст, а додаткові – неспецифічно професійний контекст.

Використання всього арсеналу засобів формування інформаційної компетенції не буде ефективним, якщо не дотримується умова відповідності навчально-методичних матеріалів рівню розвитку комунікативної та інформаційної компетенцій майбутніх філологів, який постійно зростає. Конструювання цієї умови зумовлено такою характеристикою оптимальної вхідної інформації, як доступність розумінню, тобто відповідність рівню підготовки студентів. При цьому оптимальна вхідна інформація має бути ще й автентичною, тобто це може бути підручник, написаний носіями мови для носіїв мови.

Ще однією важливою умовою успішного формування інформаційної компетенції майбутніх філологів є організація навчально-професійної діяльності студентів філологічних спеціальностей з оволодіння знаннями ІМ на основі широкого застосування інтернет-технологій у лінгвоосвітньому процесі. Використання зазначених технологій сприяє не лише інтенсифікації процесу навчання мови та розвитку комунікативної компетенції студентів філологічних спеціальностей, а й використанню ІКТ у їх майбутній професійній діяльності, утворюючи, таким чином, підґрунтя для формування інформаційної компетенції майбутніх філологів засобами інтернет-технологій.

Висновки. Як підсумок зазначимо, що майбутнім філологам слід оволодіти не лише професійними компетенціями, а й уміти вільно користуватися у своїй практичній діяльності інтернет-технологіями. А це передбачає, у свою чергу, знання інформаційних ресурсів із необхідною інформацією в мережі, знання й використання педагогічних і філологічних сайтів, енциклопедій, роботу з електронними бібліотеками, використання аудіо- й відеоматеріалів на заняттях. Майбутні філологи мають уміти використовувати технічні засоби для отримання потрібної інформації.

Серед перспектив подальших пошуків у напрямі дослідження вбачаємо необхідність розглянути особливості комунікативної компетенції в межах моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій.

Список використаної літератури

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя / В.А. Адольф. – Красноярск : КрГУ, 1998. – 310 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М. : Академия, 2004. – 788 с.
3. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: Контекстный подход / А.А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с.
4. Воронина Т.П. Информационное общество: сущность, черты, проблемы / Т.П. Воронина. – М. : Логос, 1998. – 112 с.
5. Зайцева О.Б. Информационная компетентность учителя образовательной области “Технология” / О.Б. Зайцева // Педагогика. – 2004. – № 7. – С. 17–22.
6. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя / И.Ф. Исаев. – М. : Издательский центр “Академия”, 2004. – 207 с.
7. Колин К.К. Информационное общество / К.К. Колин. – Челябинск : ЧГАКИ, 2010. – 27 с.
8. Нехожина Е.П. Моделирование технологии формирования профессиональной компетентности будущих инженеров в сфере информационных технологий / Е.П. Нехожина // Молодой ученый. – 2011. – № 7. – Т. 2. – С. 110–112.
9. Подласый И.П. Педагогика / И.П. Подласый. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 576 с.
10. Профессиональное лингвообразование / под ред. Н.Л. Уваровой. – Н. Новгород : ВВАГС, 2004. – 152 с.
11. Уварова Н.Л. Гуманитаризация профессионального образования государственных служащих средствами лингвистической подготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Наталья Львовна Уварова. – Казань, 1999. – 41 с.
12. Krashen S.D. Principles and Practice in Second Language Acquisition: (Language Technology Methodology Series) / S.D. Krashen. – London : Prentice Hall International LTD, 1987. – 202 p.
13. Toffler A. The Third Wave / A. Toffler. – New York : Bantam Books, 1990. – 540 p.

Стаття надійшла до редакції 08.02.2013.

Данылюк С.С. Информационная компетенция в пределах модели формирования профессиональной компетентности будущих филологов средствами интернет-технологий

В статье рассмотрены особенности формирования информационной компетенции будущих филологов в ходе лингвообразовательного процесса в ра-

мках модели формирования профессиональной компетентности будущих филологов средствами интернет-технологий. Определены концептуальные положения, учитываемые при проектировании информационной подготовки будущих филологов. Выделены знания, навыки и умения, характеризующие информационную компетентность будущих филологов в процессе формирования их профессиональной компетентности средствами интернет-технологий.

Ключевые слова: *информационная компетенция, профессиональная компетентность, интернет-технологии, будущие филологи, знания, навыки, умения.*

Danylyuk S. Information competency within the model of formation of professional competence of future philologists means of Internet technology

The specific features of the formation of future linguists' informational competence during the linguo-educational process in the framework of the formation of future philologists' professional competence by means of Internet technologies are described in the article. Conceptual points taken into account while designing the informational training of future philologists are defined in the paper. The knowledge, skills and abilities that characterize future linguists' information competence in the process of formation of their professional competence by means of Internet technologies are identified in the article.

Key words: *information competence, professional competence, Internet technologies, future linguists, knowledge, skills, abilities.*